

مدلیابی معادلات ساختاری تأثیر انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر گرایش به روابط فرازناشویی با نقش میانجی‌گر نیرومندی من در زوجین

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۸/۲۱

تاریخ تأیید: ۱۴۰۱/۸/۲۲

کوثر نازی‌نژاد

گروه روانشناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید باهنر کرمان

kousarnazinejad@gmail.com

عباس رحمتی

گروه روانشناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید باهنر کرمان abrahmati@uk.ac.ir

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تأثیر انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر گرایش به روابط فرازناشویی با نقش واسطه‌ای نیرومندی من انجام گرفته است. پژوهش حاضر پژوهش همبستگی و از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری و جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه زوجین شهر بیرجند بود. روش نمونه‌گیری به صورت در دسترس و تعداد نمونه شامل ۱۹۲ زوج (۳۸۴ نفر) بود. پرسش‌نامه‌هایی که به منظور جمع‌آوری اطلاعات از گروه نمونه در نظر گرفته شدند، عبارت بودند از: پرسش‌نامه نگرش به روابط فرازناشویی واتلی (۲۰۰۶م)؛ پرسش‌نامه انعطاف‌پذیری شناختی دنیس و وندورال (۲۰۱۰م)؛ مقیاس نیرومندی من بشارت (۱۳۸۶). برای تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها از مدل معادلات ساختاری (SEM) استفاده شد. طبق نتایج به دست آمده اثر مستقیم انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر گرایش به روابط فرازناشویی، اثر مستقیم انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر نیرومندی من و اثر مستقیم نیرومندی من بر گرایش به روابط فرازناشویی تأیید شد. افزون بر آن اثر غیرمستقیم متغیر انعطاف‌پذیری روان‌شناختی از طریق نیرومندی من بر گرایش به روابط فرازناشویی نیز تأیید شده است ($P < 0/01$). بنابراین انعطاف‌پذیری روان‌شناختی و نیرومندی من

تلویحات کاربردی فراوانی در زمینه‌های پژوهشی و سبب‌شناسی و درمان گرایش به روابط فرازنشویی دارد.

واژگان کلیدی:

انعطاف‌پذیری روان‌شناختی، گرایش به روابط فرازنشویی، نیرومندی من.

مقدمه

داشتن روابط فرازنشویی موضوعی است که زوج‌درمانگران به صورت منظم در کارهای بالینی‌شان با آن روبه‌رو می‌شوند و می‌تواند تجربه‌ای گیج‌کننده و دردناک برای همه کسانی باشد که با آن درگیرند. افزون بر این روابط فرازنشویی یکی از دلایل اصلی طلاق و از هم پاشیدن ازدواج است (گلاس^۱ و رایست^۲، ۱۹۹۷م، به نقل از اسپیکلفورد^۳ و همکاران، ۲۰۰۸م، ص ۴۷۱-۵۰۷). روابط فرازنشویی شامل برقراری ارتباط جنسی یک فرد متأهل با جنس مخالف، خارج از چارچوب خانواده (غیر از همسر) است (کاوه، ۱۳۸۸، ص ۴۸-۵۲). حدود ۳۴ درصد از مردان و ۱۹ درصد زنان در گروه‌های بزرگ‌سال درگیر شدن در روابط جنسی فرازنشویی را در مرحله‌ای از زندگی‌شان گزارش می‌کنند (ر.ک: ویدرمن^۴ و هیورد^۵، ۱۹۹۹م، ص ۲۶۵-۲۷۴).

روابط فرازنشویی همیشه موجب ضربه شدید احساسی به طرفین می‌شود. این نوع رابطه باعث بروز احساساتی مانند افسردگی، خشم، ناامیدی، از بین رفتن اعتماد به نفس، از دست دادن هویت و احساس بی‌ارزشی در همسری می‌شود که به او خیانت شده است (ر.ک: امرزو^۶ و همکاران، ۲۰۱۲م، ص ۱۵۴-۱۶۲). خیانت زنشویی همچنین باعث بروز احساس تردید، افسردگی و احساس گناه در همسری می‌شود که خیانت کرده است (ر.ک: بوکام^۷ و همکاران، ۲۰۰۹م، ص ۱۱۸-۱۲۸).

بررسی پیشینه پژوهش در زمینه عوامل مرتبط با روابط فرازنشویی نشان می‌دهد

1. Glass.
2. Wright.
3. Shackelford.
4. Wiederman.
5. Hurd.
6. Omarzu.
7. Baucom.

به‌طور کلی این عوامل در سه حیطه تفاوت‌های فردی (مانند ویژگی‌های شخصیتی و نگرش‌ها)، ماهیت رابطه (مانند سطح تعهد و رضایت از رابطه) و شرایط محیطی (مانند فرصت خیانت یا جذابیت شخص سوم) گنجانده می‌شود (ر.ک: وین‌درمن و هیورد، ۱۹۹۹م، ص ۲۶۵-۲۷۴ / فریکر،^۱ ۲۰۰۶م، ص ۸۴-۹۳).

یکی از متغیرهایی که در سلامت و بهزیستی خانواده نقش دارد، انعطاف‌پذیری شناختی^۲ است. انعطاف‌پذیری شناختی به میزان تجربه‌پذیری فرد در برابر تجربه‌های درونی و بیرونی اطلاق می‌شود. این ویژگی شخصیتی در افراد گوناگون به درجات متفاوتی وجود دارد و نوع واکنش افراد را در برابر تجربه‌های جدید معین می‌کند (ر.ک: کاشدان^۳ و همکاران، ۲۰۱۰م، ص ۸۶۵-۸۷۸). انعطاف‌پذیری شناختی بیان می‌کند انعطاف‌پذیری مستلزم توانایی برقراری ارتباط با لحظه حال و قدرت متمایزسازی خود از افکار و تجربه‌های درون‌روانی است (ر.ک: مویترا^۴ و همکاران، ۲۰۱۶م، ص ۲۵۲-۲۵۷). افراد انعطاف‌پذیر درباره دنیای درونی و بیرونی کنجکاو هستند و زندگی آنها از لحاظ تجربه غنی است. چون تجربه‌های جدید را می‌پسندند و خواهان تجربه بیشتر هستند. آنها نه تنها از مواجهه با تجربه‌های درونی و بیرونی پرهیز نمی‌کنند؛ بلکه حتی گاهی به دنبال کسب تجربه‌های جدید می‌روند (ر.ک: والسی^۵ و همکاران، ۲۰۱۵م، ص ۲۳۵-۲۴۶).

با توجه به ارتباط بین انعطاف‌پذیری شناختی با طلاق هیجانی (ر.ک: میکائیلی و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۱-۱۶)، این احتمال مطرح است که برخورداری هرچه بیشتر از انعطاف‌پذیری شناختی به مدیریت بهتر هیجانات و نیز حل مسئله در روابط زناشویی منجر شود؛ به طوری که شاره و اسحاقی ثانی (۱۳۹۷) نشان دادند انعطاف‌پذیری شناختی توان پیش‌بینی رضایت زناشویی را به صورت مثبت دارد. همچنین تحقیقات بسیاری نشان دادند انعطاف‌پذیری شناختی بر علائم اضطراب سلامتی و فشارهای روانی (ر.ک: هافمن^۶ و همکاران ۲۰۱۴م، ص ۱۸۹-۱۹۵ / ایلنبرگ^۷ و همکاران، ۲۰۱۳م، ص ۴۶۱-۴۶۸)، کاهش

1. Fricker.
2. Cognitive Flexibility.
3. Kashdan.
4. Moitra.
5. Wallace.
6. Hoffmann.
7. Eilenberg.

سطح استرس و افزایش سلامت عمومی (ر.ک: برینگ-بورگ^۱ و همکاران، ۲۰۱۱م، ص ۳۸۹-۳۹۸/ فلکسمن^۲ و بوند،^۳ ۲۰۱۰م، ص ۸۱۶-۸۲۰) مؤثر است.

با توجه به پژوهش‌های فوق به نظر می‌رسد انعطاف‌پذیری شناختی از جمله عوامل پیش‌بینی‌کننده گرایش به روابط فرازناشویی باشد. به هر حال با وجود بررسی‌های ذکر شده راجع به رابطه انعطاف‌پذیری شناختی با گرایش به روابط فرازناشویی، اغلب از نقش عوامل واسطه‌ای دخیل در این رابطه غفلت شده است که پژوهش حاضر نقش نیرومندی من را به عنوان میانجی گر این ارتباط بررسی می‌کند.

یکی از متغیرهایی که در سلامت و بهزیستی افراد نقش دارد، نیرومندی من است. نیرومندی من در سرتاسر چرخه زندگی به عنوان محصول حل موفقیت‌آمیز بحران‌های مراحل روانی اجتماعی در نظر گرفته شده است (ر.ک: ماکستروم^۴ و مارشال،^۵ ۲۰۰۷م، ص ۶۳-۷۹). قضاوت و واقعیت‌سنجی کافی، ادراک واقعیت جهان و خود، قدرت تحمل ناکامی و کنترل تکانه‌ها و توانایی لازم جهت مفهوم‌سازی و به کارگیری تفکر انتزاعی، قدرت تحمل استرس، جست‌وجوی مشغولیت‌ها و علائق لذت‌بخش از مشخصه‌های من توانمند است (ر.ک: مور و فاین، ۱۹۹۰م، به نقل از پورعلی‌بابا، ۱۳۸۱، ص ۱۸-۲۵). نیرومندی من هسته مفاهیم سازگاری و بهزیستی روانی-اجتماعی در نظریه اریکسون است (ر.ک: ماکستروم و مارشال، ۲۰۰۷م، ص ۶۳-۷۹).

از لحاظ نظری، میزان نیرومندی من با میزان سازمان یافتگی شخصیت مرتبط است و به افراد کمک می‌کند به تعادل عاطفی دست یابند و با منابع درونی و بیرونی استرس بهتر مقابله کنند و سازگار شوند (ر.ک: باباخان‌زاده و همکاران، ۱۳۹۸، ص ۱۹۵-۲۲۰/ بادان فیروز و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۳۷-۴۶).

نیرومندی من به عنوان یک عنصر مهم در رشد و پختگی شخصیت برای برقراری روابط صمیمی مطرح می‌شود. بر اساس نظریه اریکسون، داشتن یک شخصیت رشد یافته برای برقراری روابط صمیمانه به حل بحران‌های مراحل گوناگون زندگی و اکتساب

1. Brinkborg.
2. Flaxman.
3. Bond.
4. Markstrom.
5. Marshal.

نیرومندی من وابسته است. نظریه رشد روانی اریکسون مطرح می‌کند که موفقیت در هر مرحله زندگی به موفقیت در حل بحران مراحل پیشین زندگی نیازمند است؛ آنهایی که نیرومندی من بیشتری دارند، توانایی بهتری برای مقابله با تعارضات زناشویی و در نتیجه رضایت زناشویی بیشتری دارند. افزون بر این افراد با استحکام من بالاتر، روابط صمیمی بیشتری با همسران خود دارند، در رابطه خود با همسر و خانواده‌شان متعهدترند و مسئولیت بیشتری در قبال خانواده و فرزندانشان احساس می‌کنند. آنها همچنین در به اشتراک گذاشتن عقایدشان با دیگران بهترند. روابط جنسی بهتر، فهم و درک طرف مقابل و ابراز عواطف از ویژگی‌های دیگر این افراد است. نیرومندی من بیشتر با آگاهی از خود بالاتر همراه است؛ به این معنا که افراد با نیرومندی من بیشتر می‌توانند در روابط با همسر، نیازهای خود را به گونه‌ای مناسب‌تر بیان کنند (ر.ک: کچویی و فتحی آشتیانی، ۱۳۹۲، ص ۱۷-۲۴). سیوندیان و همکاران (۱۳۹۴) نشان دادند همسرانی که نیرومندی من کمتری داشتند، سازگاری زناشویی در آنان کمتر بود و زوجینی که نیرومندی من بیشتری داشتند، سازگاری زناشویی در آنان بیشتر بود. کچویی و فتحی آشتیانی (۱۳۹۲) نیز نشان دادند بین نیرومندی‌های «من» و رضایت زناشویی، همبستگی معنادار و مثبت وجود داشت. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد نیرومندی‌های «من» شامل خردمندی، وفاداری، عشق و مراقبت، قادر به پیش‌بینی رضایت زناشویی هستند.

با اینکه بی‌وفایی و خیانت به همسر در نگاه نخست، پدیده‌ای بین‌فردی به نظر می‌رسد؛ اما با توجه به عواقب ناگوار و پیامدهای ناخوشایند آن که نهاد خانواده و تربیت فرزندان و نیز سلامت و امنیت جامعه را دچار اختلال و آشفتگی می‌کند، باید این معضل را از آسیب‌های اجتماعی پنهان و بسیار جدی به شمار آوریم و بکوشیم پیش‌آیندهای آن را بررسی کنیم. بر همین اساس پژوهش حاضر با هدف تعیین تأثیر انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر گرایش به روابط فرزان‌ناشویی با نقش واسطه‌ای نیرومندی من انجام گرفت.

روش

پژوهش حاضر از نوع همبستگی است و با استفاده از روش آماری مدل‌یابی معادلات ساختاری^۱ انجام شد. جامعه آماری پژوهش حاضر تمامی زوج‌های شهر بیرجند بودند.

1. Structural Equation Modeling (SEM).

روش نمونه‌گیری به صورت در دسترس بود و تعداد نمونه‌ها ۱۹۲ زوج (۳۸۴ نفر) بودند.

ابزارهای پژوهش

پرسش‌نامه نگرش به خیانت (روابط فرازناشویی): پرسش‌نامه نگرش به خیانت (روابط فرازناشویی) (ATIS) که توسط مارک واتلی (۲۰۰۶م) ساخته شده، دارای ۱۲ گویه است. این پرسش‌نامه بر درجه‌بندی پنج‌گانه لیکرت صورت‌بندی شده است. آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه در مطالعه عبدالله‌زاده (۲۰۱۰م) ۰/۸۴ تأیید شده است. یافته پژوهش واتلی (۲۰۰۶م) بیانگر اعتبار مطلوب این نگرش‌سنج است؛ به طوری که آلفای کرونباخ حاصل از ضریب همسانی درونی ۰/۸۰ سنجیده شده است. برای تعیین پایایی این مقیاس از دو روش آلفای کرونباخ و ضریب بازآزمایی استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ مقیاس نگرش به روابط فرازناشویی ۰/۷۱ برآورد شده است. ضریب بازآزمایی حاصل از اجرای این آزمون نیز ۰/۸۷ سنجیده شده است. برای بررسی روایی این آزمون در ایران، از روایی ملاکی از نوع واگرا استفاده شده است. به همین منظور پرسش‌نامه جهت‌گیری مذهبی آلپورت به کار گرفته شد. روایی واگرا با جهت‌گیری مذهبی درونی، ۰/۲۹ و با جهت‌گیری مذهبی بیرونی، ۰/۱۶ به دست آمد (ر.ک: سیدعلی تبار و همکاران، ۱۳۹۳، ص ۴۲-۵۳).

پرسش‌نامه انعطاف‌پذیری شناختی: پرسش‌نامه انعطاف‌پذیری شناختی رادنیس^۱ و وندروال^۲ (۲۰۱۰م) ساخته‌اند. این پرسش‌نامه یک ابزار خود گزارش‌دهی کوتاه ۲۰سؤالی است و برای سنجش انعطاف‌پذیری شناختی که در موفقیت فرد برای چالش و جایگزینی افکار ناکارآمد با افکار کارآمدتر لازم است، به کار می‌رود. نمره‌گذاری آن بر اساس مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرت از ۱ تا ۷ است که نمره بالاتر به معنای انعطاف‌پذیری شناختی بیشتر است (دنیس و وندروال، ۲۰۱۰م، ص ۲۵۳-۲۴۱). این پژوهشگران نشان دادند دو عامل ادراک گزینه‌های مختلف و ادراک توجیه رفتار، یک معنا دارند و عامل کنترل به عنوان خرده‌مقیاس دوم در نظر گرفته شد. روایی هم‌زمان این پرسش‌نامه با پرسش‌نامه افسردگی بک برابر با ۰/۳۹- و روایی واگرای آن با مقیاس انعطاف‌پذیری شناختی مارتین و رابین ۰/۷۵ گزارش شده است. این پژوهشگران پایایی به روش آلفای کرونباخ را برای کل مقیاس، ادراک کنترل‌پذیری و

1. Dennis.
2. Vander Wal.

ادراک گزینه‌های گوناگون به ترتیب ۰/۹۱، ۰/۹۱ و ۰/۸۴ و با روش بازآزمایی به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۷۵ و ۰/۷۷ به دست آوردند. شاره، فرمانی و سلطانی (۱۳۹۳) ویژگی‌های روان‌سنجی این ابزار را در نمونه ایرانی بررسی کردند. ضریب اعتبار بازآزمایی برای کل مقیاس ۰/۷۱ و برای خرده‌مقیاس‌های کنترل‌پذیری، ادراک گزینه‌های گوناگون و ادراک توجیه رفتار به ترتیب ۰/۵۵، ۰/۷۲ و ۰/۵۷ به دست آمد. این پژوهشگران ضریب آلفای کرونباخ کل مقیاس را ۰/۹۰ و برای خرده‌مقیاس‌ها به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۸۹ و ۰/۵۵ گزارش کرده‌اند.

مقیاس نیرومندی من^۱ (ESS): مقیاس نیرومندی من یا استحکام من یک ابزار خودگزارشی ۲۵ سؤالی است و برای اندازه‌گیری سطح توانمندی من در مهار و مدیریت موقعیت‌ها و مشکلات زندگی ساخته و هنجاریابی شده است (ر.ک: بشارت، ۱۳۸۶، ص ۵۱-۴۱). این مقیاس واکنش‌های فرد به موقعیت‌های دشوار زندگی را در یک مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرتی از یک (خیلی کم) تا پنج (خیلی زیاد) بر حسب پنج زیرمقیاس «مهار من»، «تاب‌آوری من»، «مکانیسم‌های دفاعی رشدیافته»، «راهبردهای مقابله مسئله‌محور» و «راهبردهای مقابله هیجان‌محور مثبت» می‌سنجد. حداقل و حداکثر نمره آزمودنی در هر یک از زیرمقیاس‌های استحکام من به ترتیب ۵ و ۲۵ است. ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس استحکام من در چندین پژوهش انجام شده در طول سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۹۰ در نمونه‌های بیمار (n=۳۲۷) و بهنجار (n=۱۲۵۷) انجام شده و مورد بررسی و تأیید قرار گرفته‌اند (همان، ص ۴۱-۵۱). در پژوهش سیوندیان و همکاران (۱۳۹۴) ضرایب آلفای کرونباخ برای پرسش‌های زیرمقیاس «مهار من» از ۷۵ تا ۰/۸۷، برای «تاب‌آوری من» از ۷۷ تا ۰/۹۰، برای «مکانیسم‌های دفاعی رشدیافته» از ۷۷ تا ۰/۸۹، برای «راهبردهای مقابله مسئله‌محور» از ۷۶ تا ۰/۹۱، برای «راهبردهای مقابله هیجان‌محور مثبت» از ۷۳ تا ۰/۸۶ و برای نمره کل مقیاس استحکام من از ۸۰ تا ۰/۹۳ به دست آمد. این ضرایب همسانی درونی مقیاس استحکام من را تأیید می‌کنند. پایایی بازآزمایی مقیاس استحکام من برای نمونه‌های بیمار (n=۱۲۲) و بهنجار (n=۲۷۴) در دو نوبت با فاصله‌های ۲ تا ۴ هفته برای «مهار من» از ۰/۶۴ تا ۰/۷۳، برای «تاب‌آوری من» از ۰/۷۱ تا ۰/۸۴، برای «مکانیسم‌های دفاعی

1. Ego-Strength Scale.

رشد یافته» از ۰/۷۰ تا ۰/۸۵، برای «راهبردهای مقابله مسئله محور» از ۰/۶۷ تا ۰/۷۸، برای «راهبردهای مقابله هیجان محور مثبت» از ۰/۶۹ تا ۰/۸۱ و برای نمره کل مقیاس استحکام من از ۰/۷۳ تا ۰/۸۸ به دست آمد. این ضرایب که همه در سطح $P < ۰/۰۰۱$ معنادار هستند، پایایی باز آزمایی مقیاس استحکام من را تأیید می کنند.

یافته‌ها

در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش آورده شده است.

جدول ۱. توزیع فراوانی/ افراد پاسخ‌دهنده از نظر تحصیلات

تحصیلات	درصد فراوانی	درصد تجمعی
دکتر	۱۰/۶	۱۰/۶
دیپلم	۴/۱	۱۴/۷
فوق دیپلم	۳/۳	۱۳/۹
فوق لیسانس	۱۸/۷	۳۲/۶
لیسانس	۶۳/۴	۱۰۰
مجموع	۱۰۰	

همان‌گونه که از داده‌های جدول ۱ مشخص است، ۴/۱ درصد افراد دارای مدرک دیپلم، ۳/۳ درصد دارای مدرک کاردانی و ۶۳/۴ درصد دارای مدرک کارشناسی بوده و ۱۸/۷ درصد مدرک کارشناسی ارشد و ۱۰/۶ درصد دکترا داشته‌اند.

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی متغیرهای مورد بررسی در پژوهش

شاخص‌ها	انحراف معیار	میانگین	بیشترین مقدار	کمترین مقدار	تعداد
گرایش به روابط فرازنشویی	۹/۴۸۱۸۳	۵۹/۶۸۳۶	۱۰۳	۲۸	۳۸۴
نیرومندی من	۱۲/۷۷۴۷۰	۸۰/۸۲۴۰	۱۲۱	۳۴	۳۸۴
انعطاف‌پذیری روان‌شناختی	۸/۳۳۲۳۳	۱۰۶/۴۰۵۹	۱۳۲	۸۷	۳۸۴

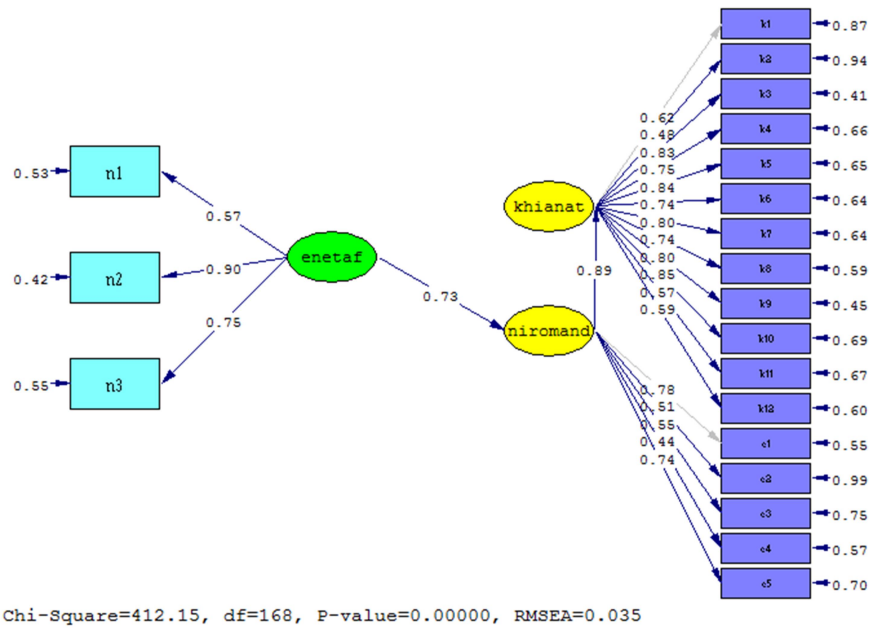
جدول ۳. آزمون کولموگروف - اسمیرنوف متغیرهای پژوهش

متغیرها	سطح معناداری
گرایش به روابط فرازنشویی	۰/۰۹۸
نیرومندی من	۰/۰۸۲
انعطاف‌پذیری روان‌شناختی	۰/۰۹۱

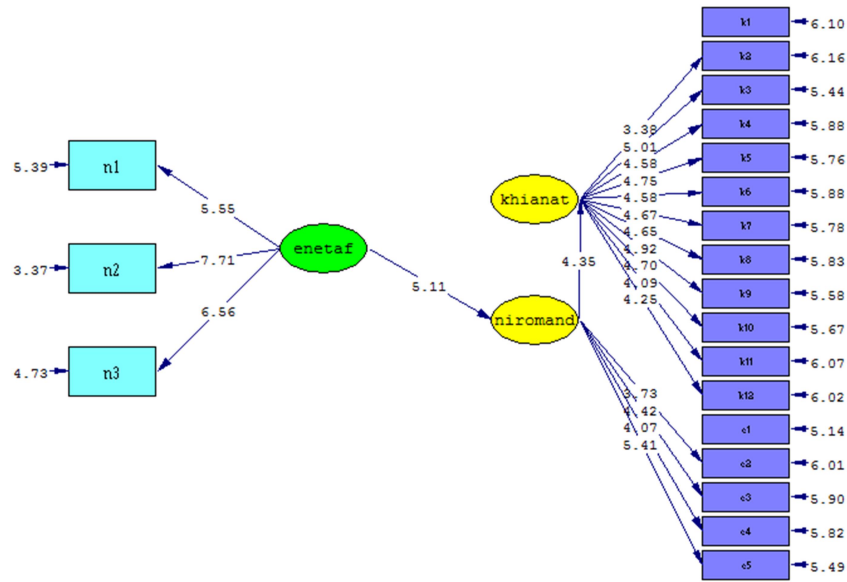
همان‌طور که از داده‌های جدول ۳ مشخص است، سطح معناداری آزمون کلموگروف - اسمیرنوف برای همه متغیرها بزرگ‌تر از مقدار ۰/۰۵ است؛ در نتیجه این متغیرهای مورد بررسی در پژوهش حاضر دارای توزیع نرمال‌اند و برای اثبات فرضیه‌های تحقیق می‌توان از آزمون‌های پارامتریک استفاده کرد.

دل اندازه‌گیری هر یک از این شیوه‌ها در مدل‌های ۱ و ۲ آمده است. بر اساس این مدل اولیه مشخص می‌شود همه مؤلفه‌ها دارای مقدار t بیش از ۱/۹۶ هستند؛ از این رو معرف‌هایی پذیرفتنی به شمار می‌روند.

مدل ۱. ضرایب استاندارد مدل ساختاری

مدل ۲. مقدار t برای بررسی معناداری پارامترهای مدل اندازه گیری

Chi-Square=412.15, df=168, P-value=0.00000, RMSEA=0.035

با توجه به نمودار بالا مشاهده می شود مقادیر معناداری برای تمامی شاخص های پرسش نامه، بیشتر از ۱/۹۶ است و در نتیجه تمامی شاخص ها معنادار هستند. به طور کلی برای ارزیابی مدل تحلیل مسیر، چندین مشخصه برازندگی وجود دارد. در این پژوهش برای ارزیابی از شاخص های (X^2) ، میانگین مجذور پس ماندها (RMR)، شاخص برازندگی (GFI)، شاخص تعدیل برازندگی (AGFI)، شاخص نرم شده برازندگی (NFI)، شاخص نرم نشده برازندگی (NNFI)، شاخص برازندگی فزاینده (IFI)، شاخص برازندگی تطبیقی (CFI) و شاخص بسیار مهم ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA) استفاده شده است.

جدول ۳. شاخص‌های برازندگی مدل ساختاری

شاخص	حد مطلوب	مقدار برآورد شده
میانگین مجذور پس‌ماندها (RMR)	نزدیک به صفر	۰/۰۱۱
میانگین مجذور پس‌ماندهای استاندارد شده (SRMR)	نزدیک به صفر	۰/۰۰۹
شاخص برازندگی (GFI)	در حدود ۰/۹	۰/۹۰
شاخص نرم‌شده برازندگی (NFI)	در حدود ۰/۹	۰/۹۸
شاخص نرم‌نشده برازندگی (NNFI)	در حدود ۰/۹	۰/۹۴
شاخص برازندگی فزاینده (IFI)	در حدود ۰/۹	۰/۹۰
شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)	در حدود ۰/۹	۰/۹۰
ریشه دوم برآورد واریانس خطا (RMSEA)	کمتر از ۰/۱	۰/۰۲۶

همان‌گونه که مشخصه‌های برازندگی جدول نشان می‌دهد، داده‌های این پژوهش با ساختار عاملی و زیربنای نظری تحقیق برازش مناسبی دارد و این بیانگر اعتبار سازه است. مقادیر اثرات مستقیم متغیرها در جدول ۴ آورده شده است.

جدول ۴. مقادیر اثرات مستقیم متغیرها در مدل ساختاری پژوهش

اثر مستقیم متغیرها	مقدار برآورد	مقدار t
انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر گرایش به روابط فراژناشویی	-۰/۵۴	-۳/۴۱
انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر نیرومندی من	۰/۴۹	۳/۴۱
نیرومندی من بر گرایش به روابط فراژناشویی	-۰/۴۲	-۴/۱۱

جدول ۴ گویای آن است که اثر مستقیم انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر گرایش به روابط فراژناشویی، انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر نیرومندی من، نیرومندی من بر گرایش به روابط فراژناشویی با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ به لحاظ آماری معنادار است. ضرایب غیرمستقیم متغیرها در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. مقادیر اثرات غیرمستقیم متغیرها در مدل ساختاری پژوهش

اثر غیرمستقیم متغیرها	مقدار برآورد	مقدار t
انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر گرایش به روابط فراژناشویی	۰/۴۹+ (- ۰/۴۲)	۳/۴۱+ (-۴/۱۱)

جدول ۵ بیانگر آن است که اثر غیرمستقیم انعطاف پذیری روان‌شناختی بر گرایش به روابط فرازناشویی با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ به لحاظ آماری معنادار است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش بررسی تأثیر انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر گرایش به روابط فرازناشویی با نقش واسطه‌ای نیرومندی من بود. طبق نتایج پژوهش، اثر منفی و مستقیم انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر روابط فرازناشویی، اثر مثبت و مستقیم انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر نیرومندی من و اثر منفی و مستقیم نیرومندی من بر روابط فرازناشویی تأیید شد. همچنین اثر غیرمستقیم انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر گرایش به روابط فرازناشویی با نقش واسطه‌ای نیرومندی من نیز تأیید شد. این یافته‌ها با پژوهش‌های کچویی و فتحی آشتیانی (۱۳۹۲)، سیوندیان و همکاران (۱۳۹۴) میکائیلی و همکاران (۱۳۹۷) شماره و اسحاقی ثانی (۱۳۹۷)، هافمن و همکاران (۲۰۱۴م) و ایلنبرگ و همکاران (۲۰۱۳م)، برینگ‌بورگ و همکاران (۲۰۱۱م) و فلکسمن و بوند (۲۰۱۰م) همسوست.

همان‌گونه که گفته شد، نتایج نشان داد نیرومندی من در رابطه انعطاف‌پذیری روان‌شناختی و گرایش به روابط فرازناشویی نقش میانجی دارد. در این خصوص نیز تاکنون پژوهشی صورت نگرفته است؛ ولی در تبیین نتایج حاصله می‌توان گفت یکی از عواملی که سبب سازگاری هر چه بیشتر انسان با نیازها و تهدیدهای زندگی است و با سلامت روان رابطه نزدیکی دارد، انعطاف‌پذیری روان‌شناختی است. انعطاف‌پذیری شناختی به میزان تجربه‌پذیری فرد در برابر تجربه‌های درونی و بیرونی اطلاق می‌شود. این ویژگی شخصیتی در افراد گوناگون به درجات متفاوتی وجود دارد و نوع واکنش افراد را در برابر تجربه‌های جدید معین می‌کند (ر.ک: کاشدان و همکاران، ۲۰۱۰م، ص ۸۶۵-۸۷۸). انعطاف‌پذیری شناختی مستلزم توانایی برقراری ارتباط با لحظه حال و قدرت متمایزسازی خود از افکار و تجربه‌های درون‌روانی است (ر.ک: مویترا و همکاران، ۲۰۱۶م، ص ۲۵۲-۲۵۷). افراد دارای انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بالا رفتارشان را در هر موقعیت، بیشتر بر اساس ارزش‌ها و اهدافشان و کمتر بر اساس رویدادهای درونی یا وابستگی‌های موقعیت فعلی‌شان نشان می‌دهند (ر.ک: بوند^۱ و همکاران، ۲۰۱۱م، ص ۶۷۶-

1. Bond.

۶۸۸/ کاتز،^۱ زیج^۲ و اورسیلو،^۳ ۲۰۱۴م، ص ۱۶-۲۰). نتایج پژوهش‌های مهین ترابی و همکاران (۱۳۹۰) و اپستین،^۴ چن^۵ و بیدر کامجو^۶ (۲۰۰۵م) نشان داده انعطاف‌پذیری روان‌شناختی پیش‌بینی‌کننده معناداری برای کیفیت روابط زناشویی است. همچنین صداقت‌خواه و بهزادی‌پور (۱۳۹۶) در مقاله خود با عنوان «پیش‌بینی کیفیت روابط زناشویی بر اساس باورهای ارتباطی، ذهن آگاهی و انعطاف‌پذیری روان‌شناختی در فرهنگ ایرانی» نشان دادند انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بیشترین تأثیر را در پیش‌بینی کیفیت روابط زناشویی دارد. افراد دارای انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بالا رفتارشان را در هر موقعیت، بیشتر بر اساس ارزش‌ها و اهدافشان و کمتر بر اساس رویدادهای درونی یا وابستگی‌های موقعیت کنونی خود نشان می‌دهند (ر.ک: بوند و همکاران، ۲۰۱۱م، ص ۶۷۶-۶۸۸/ کاتز، زیج و اورسیلو، ۲۰۱۴م، ص ۱۶-۲۰). انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بالاتر به نیرومندی من بیشتری می‌انجامد. نیرومندی من نیز یک عنصر مهم در رشد و پختگی شخصیت برای برقراری روابط صمیمی شناخته می‌شود. در رابطه با نظریه اریکسون، داشتن یک شخصیت رشدیافته برای برقراری روابط صمیمانه به حل بحران‌های مراحل گوناگون زندگی و اکتساب نیرومندی من وابسته است. بر اساس نظریه رشد روانی اریکسون، موفقیت در هر مرحله از زندگی به موفقیت در حل بحران مراحل پیشین زندگی نیازمند است؛ آنهایی که نیرومندی من بیشتری دارند، توانایی بهتری برای مقابله با تعارض‌های زناشویی دارند و در نتیجه از رضایت زناشویی بیشتری برخوردارند. افزون بر این افراد با استحکام من بالاتر روابط صمیمی بیشتری با همسران خود دارند، در رابطه خود با همسر و خانواده‌شان متعهدترند و مسئولیت بیشتری در قبال خانواده و فرزندان‌شان احساس می‌کنند. آنها همچنین در به اشتراک گذاشتن عقایدشان با دیگران موفق‌ترند. روابط جنسی بهتر، فهم و درک طرف مقابل و ابراز عواطف از ویژگی‌های دیگر این افراد است. نیرومندی من بیشتر با آگاهی از خود بالاتر همراه است؛ به این معنا که افراد با نیرومندی من بیشتر می‌توانند در

1. Katz.
2. Czech.
3. Orsillo.
4. Epstei.
5. Chen.
6. Beyder-Kamjou

روابط با همسر، نیازهای خود را به گونه‌ای مناسب‌تر بیان کنند (ر.ک: کچویی و فتحی آشتیانی، ۱۳۹۲، ص ۱۷-۲۴).

افزون بر آن در تبیین این یافته می‌توان گفت درواقع انعطاف‌پذیری روان‌شناختی به افراد کمک می‌کند که چگونه عقیده‌بازداری فکر را رها کنند؛ از افکار آزاردهنده رهایی یابند؛ به جای خود مفهوم‌سازی شده، خودمشاهده‌گر را تقویت نمایند؛ رویدادهای درونی را به جای کنترل‌پذیرند؛ ارزش‌هایشان را تصریح کنند و به آنها پردازند. پس با توجه به یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت نیرومندی من و انعطاف‌پذیری روان‌شناختی مؤلفه‌های مؤثری در تبیین و پیش‌بینی مقوله‌خیانت و گرایش به روابط خارج از چارچوب (فرازناشویی) است.

از آنجایی که هر پژوهش محدودیت‌هایی دارد، پژوهش حاضر نیز از آن مستثنا نبوده است؛ در نتیجه در تعمیم نتایج پژوهش باید جانب احتیاط را رعایت کرد؛ چراکه نتایج تحقیق از جامعه‌ای به جامعه‌ای دیگر - با توجه به ویژگی‌های خاص هر جامعه - متفاوت می‌شود. پیشنهاد می‌شود این پژوهش با حجم نمونه بزرگ‌تر و محدوده جغرافیایی گسترده‌تر انجام گیرد تا ادبیات وسیع‌تر و منسجم‌تری در خصوص نحوه به کارگیری متغیرهای ذکر شده فراهم آید. همچنین در این پژوهش به منظور زمینه‌یابی از پرسش‌نامه استفاده شد؛ در نتیجه ممکن است برخی افراد از دادن پاسخ واقعی خودداری کرده و پاسخ غیرواقعی داده باشند. از محدودیت‌های دیگر این طرح می‌توان به ویژگی‌های فردی، خصوصیات روحی و روانی، تفاوت‌های زندگی، فرهنگی و اجتماعی نمونه‌های موردپژوهش که بر پاسخگویی به پرسش‌ها بر نتایج پژوهش تأثیرگذار بود، اشاره کرد که کنترل این عوامل از عهده پژوهشگر خارج بود.

از یافته‌های این پژوهش می‌توان در مشاوره‌های پیش از ازدواج، مشاوره خانواده و مشاوره‌های فردی برای شناسایی افراد در معرض روابط فرازنشویی استفاده کرد. همچنین کارگاه‌های آموزشی در مراکز مشاوره به منظور بالا بردن انعطاف‌پذیری روان‌شناختی و تقویت نیرومندی من برای همسران برگزار نمود.

منابع و مآخذ

۱. باباخان‌زاده، سهیلا و پروین احتشام‌زاده و زهرا افتخار‌صعادی و سعید بختیارپور و احمد علی پور؛ «اثر بخشی درمان فراشناختی با تأکید بر کارکردهای اجرایی مغز بر سندرم شناختی توجهی و حس انسجام خود در مبتلایان به اضطراب»؛ فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ش ۱۰ (۳۸)، ۱۳۹۸، ص ۱۹۵-۲۲۰.
۲. بادان فیروز، علی و اسحق رحیمیان بوگر و احمد علی ناجی و محمدرضا شیخی؛ «تنظیم شناختی هیجان در دانشجویان: نقش پیش‌بین قدرت ایگو و سازمان شخصیت»؛ مجله دانشگاه علوم پزشکی قم، ش ۱۱ (۸)، ۱۳۹۶، ص ۳۷-۴۶.
۳. بشارت، محمدعلی؛ «بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاسی استحکام من»؛ گزارش پژوهشی، دانشگاه تهران، ۱۳۸۶.
۴. پورعلی‌بابا، بهزاد؛ «مقایسه شیوه‌های مقابله‌ای دانشجویان با توانمندی من بالا و پایین در مواجهه با استرس و ناکامی»؛ پایان‌نامه کارشناسی ارشد، انستیتو روان‌پزشکی تهران، ۱۳۸۱، ص ۱۸-۲۵.
۵. سیدعلی‌تبار، سیدهادی و مجتبی حبیبی و مینو پورآوری؛ «بررسی روایی و پایایی مقیاس نگرش به روابط فرازنشویی»؛ فصلنامه پژوهش و سلامت، ص ۴۲-۵۳.
۶. سیوندیان، مولود و محمدعلی بشارت و مجتبی حبیبی عسگرآبادی و علی مقدم‌زاده؛ «نقش تعدیل‌کننده استحکام من در رابطه بین سبک‌های دلبستگی و سطوح سازگاری زوجین»؛ سلامت اجتماعی، دوره ۳، ش ۱، ۱۳۹۴، ص ۴۱-۵۱.
۷. شاره، حسین و مریم اسحاقی ثانی؛ «نقش پیش‌بین شخصیت بامدادی شامگاهی، انعطاف‌پذیری شناختی و تنظیم شناختی هیجان در رضایت زناشویی زنان میان‌سال»؛ مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران، ش ۲۴ (۴)، ۱۳۹۷، ص ۳۸۴-۳۹۹.
۸. شاره، حسین و اعظم‌فرمانی و اسماعیل سلطانی؛ «بررسی اعتبار و روایی پرسش‌نامه انعطاف‌پذیری شناختی (CFI-I) در بین دانشجویان دانشگاه ایرانی»؛ روان‌شناسی بالینی، ش ۲ (۱)، ۱۳۹۳، ص ۴۳-۵۰.
۹. صداقت‌خواه، عاطفه و ساره بهزادی‌پور؛ «پیش‌بینی کیفیت روابط زناشویی بر اساس باورهای ارتباطی، ذهن‌آگاهی و انعطاف‌پذیری روان‌شناختی در فرهنگ ایرانی»؛ اولین کنفرانس بین‌المللی فرهنگی: آسیب‌شناسی روانی و تربیت، تهران: دانشگاه

- الزهره، ۱۳۹۶.
۱۰. کاوه، سعید؛ روان‌شناسی بی‌وفایی و خیانت: شناسایی، بررسی و تحلیل بی‌وفایی و خیانت همسران؛ تهران: سرای اندیشه، ۱۳۸۸، ص ۴۸-۵۲.
۱۱. کچویی، محسن و علی فتحی آشتیانی؛ «نقش رضایت شغلی و نیرومندی‌های من»؛ مجله طب نظامی، ش ۱۵ (۱)، ۱۳۹۲، ص ۱۷-۲۴.
۱۲. مهین ترابی، سمیه و محمدعلی مظاهری و علی صاحبی و سیدولی‌الله موسوی؛ «تأثیر آموزش‌های شناختی - رفتاری بر تعدیل انتظارات غیرمنطقی، بلوغ عاطفی و نارضایتی زناشویی در زنان»؛ مجله علوم رفتاری، ش ۲ (۵)، ۱۳۹۰، ص ۱۲۷-۱۳۳.
۱۳. میکائیلی، نیلوفر و سعید رحیمی و مهرناز صداقته؛ «نقش الگوهای ارتباطی خانواده، ساختار انگیزشی و انعطاف‌پذیری روان‌شناختی در پیش‌بینی طلاق هیجانی زوجین»؛ آسیب‌شناسی، مشاوره و غنی‌سازی خانواده، ش ۷، ۱۳۹۷، ص ۱-۱۶.
14. Baucom, D.H. & D. K.Snyder & K. C; Gordon, *Helping Couples Get Past the Affair: a Clinician's Guide*; New York: Guilford Press, 2009.PP.118-128.
15. Bond, F. W. & S. C. Hayes & R. A. Baer & K. M. Carpenter & N. Guenole & H. K. Orcutt & R. D. Zettle; " Preliminary Psychometric Properties of the Acceptance and Action Questionnaire-II: A Revised Measure of Psychological Inflexibility and Experiential Avoidance"; *Behavior Therapy*, 2011, v.42 (4), pp.676-688.
16. Brinkborg, H. & J. Michanek & H. Hesser & G. Berglund; "Acceptance and Commitment Therapy for the Treatment of Stress Among Social Workers: A Randomized Controlled trial"; *Behaviour Research and Therapy*, 2011, v.49, 6-7: pp.389-398.
17. Dennis J. P. & J. S. Vander Wal; " The Cognitive Flexibility Inventory: Instrument Development and Estimates of Reliability and Validity"; *Cognitive Therapy and Research*, 2010, v.34 (3), pp.241-253.
18. Eilenberg, T. & L. Kronstrand & P. Fink & L. Frostholm; "Acceptance and Commitment Group Therapy for Health Anxiety – Results from a Pilot Study"; *Journal of Anxiety Disorders*, 2013, v.27, 5, pp.461-468.
19. Flaxman, P. E. & F.W. Bond; "A Randomised Worksite Comparison of Acceptance and Commitment Therapy and Stress Inoculation Training"; *Behaviour Research and Therapy*, 2010, v.48, 8. pp.816-820.

20. Fricker J.; Predicting Infidelity, "The Role of Attachment Styles, Lovestyles, and the Investment Model [Thesis]"; *Swinburne University of Technology*, Hawthorn, Australia: 2006.PP.86-93.
21. Glass, S. P., & T. L. Wright; "Reconstructing marriages after the trauma of infidelity", In W. K. Halford & H. J. Markman (Eds.); *Clinical handbook of marriage and couples interventions*, 1997, pp. 471–507.
22. Hoffmann, D. & L. Halsboe & T. Eilenberg & J. Jensen & L. Frosthalm; "A Pilot Study of Processes of Change in Group-Based Acceptance and Commitment Therapy for Health Anxiety"; *Journal of Contextual Behavioral Science*, 2014, v.3, 3, pp.189–195.
23. Kashdan T. B & J. Rottenberg; "Psychological Flexibility as a Fundamental Aspect of Health"; *Clin Psychol Rev*, 2010, v.30 (7), pp.865-878.
24. Katz, A. M. & S. J. Czech & S. Orsillo; "Putting Values into Words: An Examination of the Text Characteristics of Values Articulation"; *Journal of Contextual Behavioral Science*, 2014, v.3 (1), pp.16-20.
25. Markstrom, C. A. & S. K. Marshal; "The Psychosocial Inventory of ego Strengths: Examination of Theory and Psychometric Properties"; *Journal of Adolescence*, 2007, v.30, pp.63–79.
26. Moitra E. & B. A. Gaudiano; "A Psychological Flexibility Model of Medication Adherence in Psychotic-Spectrum Disorders"; *J. Context Behav Sci*, v.5 (4), 2016. pp.252-257.
27. Omarzu, J. et al; "Motivations and Emotional Consequences Related to Engaging in Extramarital Relationships"; *Int J Sex Health*, 2012, v.24 (2), pp.154-162.
28. Shackelford, T. K. & A. Besser & A. T. Goetz; "Personality, Marital Satisfaction, and Probability of Marital Infidelity"; *Journal of Individual Differences Research*, 2008, v.6, pp.13-25.
29. Wiederman M. W & C. Hurd; "Extradyadic Involvement During Dating"; *Journal of Social and Personal Relationships*, 1999, v.16 (2), pp.265-274.
30. Wallace D. P. & L. M. McCracken & K. E. Weiss & C. Harbeck-Weber; "The role of Parent Psychological Flexibility in Relation to Adolescent Chronic Pain: Further Instrument Development" ; *J Pain*, 2015, v.16 (3), pp.235-246.